

Bløðini og framtíðin

Oddagrein

BLAÐMYNSTRIÐ í Føroyum er nógv broytt seinastu árin. Fyrr vóru 5 til 7 bløð. Í dag er bert eitt fátal eftir og bert tvey av bløðunum kunnu kallast verulig dagbløð, tí tey koma út ávikavist 5 og 4 ferðir um vikuna. Hesi eru Tíðinda-blæðið Sosialurin og Dimmalætting.

DIMMALÆTTING, sum er elsta blæðið í landinum, fekk nú um dagarnar nýggja leiðslu. Vit ynskja Beatu og Georg tillukku við störvunum og vóna, at tey vera við til at menna føroysku pressuna. Tað er eingin loyna, at soleiðis sum blaðmyndsturið er broytt, so eru tað serstakliga Dimmalætting og Sosialurin, sum kappast um lesararnar. Nýggja leiðslan á Dimmalætting hevur boðað frá, at hon ætlar sær at broyta og betra um blæðið. Tað munnu lesararnir helst fara at taka væl imóti.

VIT á Sosialinum ætla okkum ikki at liggja á tí løtu síðuni, tvørturímóti fara vit at halda fram við at ekspandera, víðka, fjøltátt og betra um blæðið. Hóast broytingin er stór frá tí, at blæðið flutti í nýggj héli á Argjum fyri meira enn 10 árum síðani, so er enn langt á mál. Og mál okkara er - við einum meira nútímans og professionellum blæði - at rækka inn í hvørt heim í landinum og til allar føroyingar burturi. Fyri at rækka hesum setningi er neyðugt við miðvísnum arbeiði men eisini vísiónum og hugflogi. Og tú mást trúgva upp á, at hetta ber til. Tað ræður um at fáa eina uppáttur meira støðuga og meiri fjølbroytta útgávu dag um dag.

FØROYSK blæðið hava fingið tað skoðsmál, at tey eru ov partapolitisk og nalvaskoðandi. Nakað er broytt, og henda gongdin fer heilt náttúrliga at halda fram. Í dag og ikki minst í framtíðini verður politikkurin at finna sína náttúrliga legu saman við øllum øðrum tilfari tað verið seg tíðindum, reportasjum, samrøðum, mentan, ítrótti, tænaustuteigum osfr.

EIN orsökkin til, at tað er tynt út í blaðskaranum, er nettup tann, at fleiri av bløðunum hava tvihiðlið um burturav at vera meinigheitsbløð hjá ávísnum flokki ella rørsli. Vit hava sæð, hvussu henda gongdin er broytt í útíðindum. Bert tey bløð, sum hava torað at tveitt av sær tann partapolitiska hamin, hava yvirleivað. So er og verður eisini her heima. Harfyri er ikki sagt, at bløðini eitt nú í oddagreinum kunnu stuðla og sympatisera við ávísnum hugsjónum og politikki. Taka vit óheftu donsku bløðini, so halla tey onkran veg.

TAÐ er greitt, at eisini pressan í Føroyum eigur at taka í egnan barm, tað tann snýr seg um at taka við læru av fortíðini. Kunnu vit fáa tvey eins stór bløð - Dimmalætting og Sosialin - sum veruliga vilja og kunnu tæna demokratiið og journalistyrkinum, tá má sigast, at nógv er vunnið.

Sosialurin

Lesarabrev

Heri Mohr, fyrrverandi stóri á Føroya Gjaldstovu, gevur skeivar og villedandi upplýsingar

Í grein í Dimmalætting og Sosialinum herfyri gevur Heri Mohr, fyrrverandi stóri á Føroya Gjaldstovu, nakrar upplýsingar um toll- og skattaumstíting í Føroyum, sum neyðugt er at fáa rættaðar.

Greinin snýr seg tó fyrst og fremst um stovnstevningina av Føroya Tollstovu sum ein sjálvstøðugan stovn frá 1. mai 1987. Frammanundan var tollumstíting ein partur av Føroya Gjaldstovu. Her var talan um eina politiska avgerð, sum undirritaði kennir litið og onki til og tí heldur ikki skal gera viðmerkingar til.

Skattur, tollur, mvg og onnur almenn gjöld

Í grein síni sigur Heri Mohr, at omanfyri nevndu gjöld eru minkað við 30% frá 1987 til 1995.

Veruleikin sær tó soleiðis út, at í 1987 vóru samlaðu skatt-, toll- og avgjaldsinnøkurnar í Føroyum 2,8 mia. kr., meðan tær í 1994 vóru 2,7 mia. kr. 1995-töluni kenna vit av góðum grundum ikki enn, men

metingar hjá landi og kommunum siga, at tey koma at líkjast nógv 1994-tølunum.

Tað skal ein góður vilji til at fáa munin millum 2,8 og 2,7 mia. kr. til 30%.

Kostnaður av at umsita toll og skatt

Her ger Heri Mohr tann feil, at hann leggur útreiðslurnar hjá Toll- og Skattstovuni og hjá Gjaldstovu saman og sigur, at hetta er kostnaðurin av toll- og skattaumstítingi. Hetta er ikki rætt, tí bert ein partur av figgjarjættanini hjá Gjaldstovu er til toll- og skattaumstíting. Hinvegin gloymir hann at taka við nakað av útreiðslum hjá landsfyrstítingini.

Sigga vit burtur frá omanfyrirstandandi kann staðfestast, at útreiðslurnar til toll og skatt eru stórrar í 1995 enn tær vóru í 1987, men tó ikki so nógv stórrar, sum Heri Mohr upplýsir. Heri Mohr gloymir, at í 1987 vóru útreiðslurnar hjá kommunum og skattafyrstíting munandi stórrar, enn tær eru í dag. Hetta var serliga galdandi fyri

Tórshavnar kommunu, har útreiðslurnar í 1987 vóru 2,9 mio. kr., meðan tær í 1995 eru mettar til 0,8 mio. kr.

Heri Mohr skyldar eisini at upplýsa, at tað síðani 1987 eru gjørdar grundleggjandi broytingar í skatta- og avgjaldskipanini. Skatta- og avgjaldsgrundarlagið er breiðkað.

- meirvirðisgjald
- lønhæddargjald
- figgjarognaravgjald
- sosialgjöld

Sosialluggjöldini vóru í 1987 0,6% av samlaðu skattinum og avgjaldinum; í 1994 vóru tær komin upp á 9,8%.

Viðvíkjandi innflutningsskipanini kann upplýst, at 1. februar í 1992 var farið yvir til »Harmonized System«. Hendan skipanin er dýrari at umsita, men hon ger tað, at vit í Føroyum lúka altjóða krøv á hesum øki, og skapa teimum, sum stýra landinum, eitt munandi betri hagtsgrundarlag.

Um meirvirðisgjaldsskipanina kann nevast, at ein ar-

beidsbólkur, ið landsstýrið hevði sett, metti, at hendan skipan kom at kosta góðar 8 mio. kr. árliga at umsita á einum sjálvstøðugum stovni.

Eisini hava aðrarruppgávur verið lagdar til toll- og skattaumstítingina í nevnda tíðarskeiði, t.d. kunnu nevast: bundin uppsparing og útgjalding úr trygdargrunni løntakanna.

Undirritaði fer ikki at taka støðu til, í hvønn mun omanfyri nevndu broytingar eru skilagóðar ella ikki, bert staðfesta, at talan her hevur verið um politiska avgerðir, ið ikki hava verið umsitingarlaga ókeyps.

Fyrrverandi stjórn á Føroya Gjaldstovu átti at vita, at tað neyvan kann vera lættari at krevja inn umleið somu upphædd í 1995, sum tá ið hákonjunkturir vóru í hærðini í 1987.

Petur Alberg Lamhauge

Hendrik Old í viðmerking til Føroya Banka:

Onkrastaðni haltar

- um Føroya Banki avgreiddi málið upp á tveir dagar, sigur Hendrik Old, lótingsmaður í viðmerking til Føroya Banka...

Sjálvandi kenni eg alt ov væl, hvussu fiskavirkning er skipað og har sagt varð, at bankin hevði tey virki opin, har mest var at missa er, tí verri í samrøðuni dottið burtur í millum »í teimum plássum, bygdum, har bankin hevði størsta vandan at missa pening, um virksemd stóð gæði.«

Hondina á hjartað Janus Petersen, hevur bankin ikki skeitt eftir, har ið hann hevur størsta kjansin at missa nógvan pening um virksemd í eina bygd stæðgar upp. Tað ber ikki til at teir, sum standa aftan fyri fiskavirkning ikki eisini hava skeitt eftir, hvussu teir best tryggja sær at onnur lán

eisini kunnu gjaldast aftur.

Tað veri seg kredittfóreiningar og bankin. Tað er í hvorsfalli ikki dagliga leiðslu í Føroya Fiskavirkning, ið hevur hugt eftir, hvørji bestu virkini eru.

Tað, ið bankastjórnin sigur um leiklutin hjá Óla Jacobsen í hesum máli, klárar Óli helst sjálvur at svara fyrri. Men Óla's partur liggur ikki eftir í hesum máli og er tað so, at tit hava fólk, sum eru líka ágrýtn og við sama vilja sum Óla Jacobsen til at skapa virksemd, so stendur væl til.

Eg havi havt nógv samstarv við Óla Jacobsen síðani hann kom í Tinganes (og áðrenn) og hann hevur

verið sera ágrýtn í sínum arbeiði. Men áðrenn má, at sera tungt er at koma í gjøgnum systemið.

Um Royal Greenland hevur undirmerkt tað at stovnsseta eitt virki, kann eg ikki svara upp á. Bert tað, at Royal Greenland selur fisk, ikki einans í Grønlandi, men í øllum heiminum, sigur ikki so litið um teirra metingar.

T. d. frættist fyrri stutt, at ætlan teirra er um stutta tíð at opna 50 fiskahandlar í Danmark, umframt at teir selja í øllum supermarketum. Hja okkum havi eg einans hoyrt um ein handil, sum selur føroysk knettir í Danmark, so sigast má at



munur er á.

Seianstu mánaðirnar havi eg havt nógv samrøður við grønlendskar politikarar just um hesa ætlanina í Vági, og er nógv skrivað og gjørt burtur úr tí møgulega samstarvi, sum her er talan um, og eitt er vist, at kemur heta í lag, so opnar tað fyrri heilt øðrum og nógv størri samstarvi við Grønland.

Er tað so, sum bankastjórnin sigur, at tað bert hevur tikið tveir dagar at avgreiða málið í Føroya Banka, so halta álvarsliga onkrastaðni á vegnum.

Hendrik Old

Hjálp her og nú!

Sjálvandi eri eg greiðir yvir, at Framtaksgrunnurin kemur við tí mest risikovilliga kapitalinum. Tað var just tað, sum var endamálið við grunninum.

Tað er væl ikki so gálið, at nevnd og stjórn ikki eru

greiðum, hvat høvudsenda-málið við grunninum er, so er upp á hægstu tíð, at finna út av tí.

Sum eg havi skilt, so tekur Framtaksgrunnurin hægri rentu, enn bankin fyrir at víga upp í móti tapsvanda-

num.

Framtaksgrunnurin kemur ongantíð aftur at taka so stóran kjans, sum hann longu hevur tikið við 50 mill í fiskasæluni.

Ikki er heldur talan um so nógvan pening við teimum

báðum ætlanum í syðru helvt av Suðuroy.

Tit eiga at skamma tykkum við ikki at klára at avgreiða aðra av hesum ætlanum.

Hava tit ikki tíð at koma saman, so vælsignaðir latið onkran annan koma framat.

Einaferð enn - endamálið var at hjálpa til við at skapa virksemd her og nú og ikki eftir ár 2.000.

Hendrik Old